

A) Ekonomika, průmysl – základní aktuální komentáře

Základní data, komentáře k ekonomice a průmyslu (3. Čtvrtletí 2014, poslední aktualizace k 6.11.2014)

Zpracoval: Bohuslav Čížek, SPČR

1. Ekonomika celkově

- **Letos očekáváme, že naše ekonomika po relativně dlouhém období poklesu ožíví, poroste.**
- **Otočení ekonomického vývoje nastalo v průmyslu vloni v létě**
 - Produkce a zakázky narůstaly, kromě výrazného růstu exportních zakázek se postupně částečně stabilizovaly a ve druhém čtvrtletí letošního roku poměrně významně rostly i zakázky domácí.
- Kromě sekundárních efektů nárůstu zahraničního obchodu, došlo i k určité stabilizaci očekávání firem a domácností či ustoupení nové vlády od tvrdé fiskální restrikce
- **Pozitivním znakem je stabilizace struktury výsledků HDP**, kde již nebyl významným přispěvatelem čistý export, ale **na růstu se podílely investice či spotřeba domácností**.
- Neznamená to, že by ale byl pouze optimismus a kotvy pro silnější růst byly tak stabilní, že by většina firem rozjela větší investiční plány, nabírala výrazněji zaměstnance a zbavila se určité opatrnosti ve svých reálných plánech. Pozitivní hodnoty a očekávání tu ale jsou. **V tuto chvíli ale i přes určitá rizika a opatrnost držíme očekávání pokračování oživení ekonomiky.**
- **Letos očekáváme, že HDP vzroste meziročně cca kolem 2 % (2,2%) a příští rok kolem 2,3-2,5 %, přičemž dodáváme, že nevylučujeme mírně vyšší růst.**
 - **I přesto, že tvrdíme, že jsme optimističtější a že naše šetření ukazují pokračování nárůstu zakázek a investiční aktivity, tak si na základě minulých zkušeností a existence určitých nejistot v hlavním scénáři makroekonomické predikce držíme určitou opatrnost a proto ponecháváme tyto hodnoty predikce.**
 - **Očekáváme, že v druhé polovině roku ekonomika bude sice pokračovat v oživení, ale v mírnějších tempech než doposud. Z části se totiž vyčerpá efekt nízké srovnávací základny. Pořád ale bude pozitivní vývoj pokračovat, na určité korekci temp nic špatného nevidíme. Navíc hodnoty výsledků například Německa nebo celé eurozóny indikují slabší než očekávaný růst.**
- Nejistoty, rizika, slabé stránky:
 - Pokračování zpomalování eurozóny a slabší než očekávaný růst (jako riziková alternativní varianta není zcela nereálná ani stagnace či mírný pokles eurozóny)
 - Další vyhrocení geopolitických konfliktů (Ukrajina-Rusko, Blízký východ)
 - Sankce vůči Rusku v současnosti na MAE úrovni výraznější dopad nemají, propady jsou kompenzovány růsty na jiných trzích, tak selektivně samozřejmě na některé firmy dopady značnější, některé Ruské oblasti nejdou do nových zakázek s evropskými firmami, zejména zadavatelé z veřejného sektoru, zhoršená situace ruského financování dopadá i na schopnost ruských firem platit, sekundárně skrze subdodávky německým strojírenským podnikům exportujícím významný podíl do Ruska apod... do budoucna je riziko ztráty tohoto trhu, nechceme v dlouhodobém horizontu ztratit.)

- Nejistoty ohledně budoucnosti energeticko-klimatické politiky
- Posouvání zahájení prvních výzev ze SF EU
- Tlaky na růsty mezd
- Kladné stránky pro průmysl:
 - Zahraniční zakázky (i když jejich tempo zvolňuje)
 - Nízká cena ropy na světových trzích
 - Určitá stabilizace výsledků a tím očekávání
 - Nízká celková úroveň úrokových sazeb
 - Mírně lepší se výsledky soukromé sféry
 - Prostředky ze SR na dopravní infrastrukturu (zde ale otázkou schopnost vyčerpát - vzhledem k připravenosti staveb, bariérami: EIA, stavební řízení, zákon o veřej. zakázkách...)
 - Krátkodobý pozitivní přímý efekt pro některé exportéry z intervencí

Tabulka: Vývoj meziročního tempa růstu reálného HDP od 1Q2012-2Q2014 (v %)

GDP and main components - volumes [namq_gdp_k]

Last update 26.09.14

Extracted on 04.11.14

Source of data Eurostat

S_ADJ Seasonally adjusted and adjusted data by working days

UNIT Percentage change compared to same period in previous year

INDIC_NA Gross domestic product at market prices

GEO/TIME	2012Q1	2012Q2	2012Q3	2012Q4	2013Q1	2013Q2	2013Q3	2013Q4	2014Q1	2014Q2
European Union (28)	0,1	-0,3	-0,5	-0,7	-0,7	-0,1	0,2	1,1	1,4	1,2
Euro area	-0,2	-0,5	-0,7	-1,0	-1,2	-0,6	-0,3	0,5	1,0	0,7
Czech Republic	-0,2	-0,9	-1,2	-1,4	-2,3	-1,6	-1,0	1,1	2,9	2,7
Germany	1,3	1,1	0,9	0,3	-0,3	0,5	0,6	1,4	2,3	:
France	0,6	0,4	0,5	0,0	-0,2	0,7	0,3	0,8	0,8	0,1
Hungary	-1,2	-1,4	-1,6	-2,5	-0,4	0,5	1,8	2,9	3,3	3,7
Austria	0,8	0,5	0,7	0,7	0,3	0,0	0,4	0,7	0,8	0,9
Poland	3,7	2,3	1,7	0,8	0,5	1,3	2,0	2,5	3,5	3,3
Slovakia	2,7	2,1	1,7	0,7	0,5	0,6	1,0	1,6	2,2	2,4
United States	2,6	2,3	2,7	1,6	1,7	1,8	2,3	3,1	1,9	2,5

2. Podnikatelský sektor – zejména zaměření na průmysl

- **Zdůrazňujeme, že průmysl nemá v naší ekonomice význam pouze skrze svůj podíl na HDP (cca 31 %), ale také svou výkonností je hlavním tahounem růstu, což dokazují i poslední data za 2. čtvrtletí 2014, kde celkové HDP vzrostlo meziročně o 2,5 % a přidaná hodnota v průmyslu vzrostla o 5,4 %**
- **Průmyslová produkce v prvním pololetí 2014 meziročně vzrostla o 6,2 %**
- **Positivní je i mírný nárůst investiční aktivity, což je klíčová složka domácí poptávky.**
 - **Dle našich společných šetření ve spolupráci s ČNB by investiční výdaje měly pokračovat v růstu dle očekávání firem i v příštím roce**
 - Na druhou stranu, tato složka je velmi citlivá na ekonomický vývoj a mezi hlavními bariérami zůstává nejistota ohledně budoucí poptávky a nízká návratnost navrhovaných investic
- V srpnu průmyslová produkce zaznamenala pokles, ten ale považujeme za výkyv a další **indikátory (PMI, zakázky, vlastní šetření atd.) potvrzují naše očekávání pokračování kladných hodnot, i když v nižších tempech. Nebude tedy nutné být pesimistický nad případným zpomalením temp růstu, naopak.**

- **Výsledky průmyslu za září mile překvapily, když průmyslová produkce meziročně vzrostla reálně o 8,3 % (po očištění o počet pracovních dní o 5,6 %) a hodnota nových zakázek vzrostla o 15 %.** Hodnota růstu je nad očekávání, a to i s ohledem na to, že srovnávací základna loňského září byla relativně vysoko. Opět se potvrdila dominantní úloha výroby motorových vozidel, která byla podpořena velmi slušnými výsledky v drtivé většině ostatních odvětví průmyslové výroby. I tuto skutečnost je potřeba zdůraznit jako klad.
- **Za podnikatelský sektor udržujeme v našich výhledech a náladě spíše mírný optimismus.**
 - Ač je finální makroekonomická hodnota tažena zčásti nerovnoměrně a pozitivním hodnotám napomáhají **některé firmy výraznějšími úspěchy**, tak lze alespoň říct, že se **řadě firem alespoň zastavily propady a situace se stabilizovala, tj. další propady neočekávají**
 - **Stále ještě nejsme ve fázi, kdy by stabilnější výraznější růst zakázek, investic a zaměstnanosti očekávala většina firem.** Samozřejmě nelze ani říct za všechny firmy, že by jejich ziskovost výrazněji rostla. Výnosnost u řady firem je často poměrně vzdálena od hodnot předkrizových, i když z **pohledu celkové přidané hodnoty průmysl jako celek předkrizové hodnoty překonal.**
- **To nic ale nemění na tom, že letošní výsledky předčily mírně naše původní očekávání, hodnoty zakázek a produkce lze vnímat za pozitivní, že v průmyslu je převažující mírný optimismus a pokles neočekáváme. Očekáváme pokračování růstu zakázek, i když v mírnějším tempu, postupně více firem oživuje investiční aktivitu.**
 - Některé pouze nahrazují výpadky obnovovacích investic, řada firem ale přichází i s rozvojovými investicemi a je zde i několik investičních záměrů zahraničních investorů.
- **Z pohledu průmyslu se ukazuje i určitá stabilizace napříč sektory**
 - Samozřejmě zůstávají sektory jako těžba a dobývání či oděvní průmysl, které se nadále potýkají s nepříznivým vývojem
 - **Celkově lze ale říct, že s určitými výkyvy jsou základní sektory zpracovatelského průmyslu stabilizované a dosahují mírných růstových hodnot.**
 - Platí zde samozřejmě i to, že **firmy si prošly těžkým obdobím, vytvořily se nízké srovnávací základny a pro některé firmy nadále úroveň ziskovosti zůstává nízká, ale situace se zlepšila a očekávání jsou celkově mírně kladná.**
- **Je sice pravda, že významným tahounem je výroba motorových vozidel a navazující odvětví jako výroba plastových a pryžových výrobků, ale pozitivní výsledky přicházejí i z jiných odvětví jako výroba elektrických zařízení či výroba počítačů.**
- **Lze potvrdit, že je v ČR několik úspěšných firem, kterým se daří, které jsou konkurenceschopné na evropských a světových trzích. Není to jenom z automotive či strojírenství, ale příznivé zprávy přicházejí i z méně významných (z hlediska podílu na celku) sektorů jako textilní, sklářský... i tam jsou úspěšné firmy.**
- **Také i přes postupné zhoršování některých relativních výhod sem stále přicházejí zahraniční investoři a ČR svou polohou, průmyslovou tradicí apod... je pro některé investory atraktivní. Letošní první pololetí sice bylo zčásti ovlivněno i změnou pravidel podpory, ale není to jenom o veřejné podpoře.**

3. Zhodnocení zveřejněných výsledků průmyslu za září (ČSU, zveřejněno 6.11.2014)

- Tempo růstu průmyslové produkce nad očekávání, očekávan růst, ale slabším tempem
- Očekáváno pokračování růstových hodnot (ale nižší tempa) i v následujících měsících, mírný optimismus plyne z našich šetření, hodnoty nových zakázek či z indexu nákupních manažerů
 - Průmyslová produkce ve třetím čtvrtletí meziročně vzrostla o 4 %, v září byl růst 8,3%
 - Mezi úspěšné sektory z pohledu produkce i zakázek v září patřila kromě výroby motorových vozidel také výroba strojů a zařízení, výroba počítačů, elektronických a optických přístrojů, výroba elektrických zařízení. V září a dlouhodobě poklesy zaznamenaly sektory jako těžba a dobývání či výroba oděvů, třetí čtvrtletí nebylo příznivé ani pro výrobu základních farmaceutických výrobků
 - Ukazuje se, že zde není tendence k poklesu výkonnosti průmyslu, naopak se ukazuje jeho schopnost konkurovat a držet si pozice i přes určité oslabení dynamiky euro zóny

4. Výsledky šetření SPČR a ČNB za 3.Q 2014

- **Mírný optimismus se týká například očekávání vývoje zakázek, mezd a zaměstnanosti či investiční aktivity – šetření indikuje očekávání růstu v příštích čtvrtletích**

5. Očekávaný vývoj cen (šetření SPČR + komentář)

- **Firmy stále nevidí do budoucna příliš prostoru pro zvyšování cen**
 - Pozn.: samozřejmě jedním z „restrukturalizačních“ faktorů je snaha o zvyšování efektivity a snižování nákladů, která je reakcí na situaci na trhu (konkurence, síla poptávky apod.) a odrážející se v nižších cenách produktů.
- **Firmy sice očekávají, že ceny mírně porostou, ale příští rok tento růst výrazný nebude a nebude pro ně automaticky znamenat zvyšování zisků.**
 - **Je třeba si navíc uvědomit strukturu vývoje cen, kde řadě firem v posledních letech rostly rychleji ceny vstupů než výstupů, navíc diference zůstává.**
 - Lze nalézt i firmy s 3-4 % nárůsty cen, to ale není číslo za všechny, některé firmy jsou nadále velmi omezené, co se týká nárůstu cen a často mají problémy zohlednit alespoň nárůst cen vstupů (řada z nich musela v posledních letech na úkor marží
 - Nyní už se situace lepší a samozřejmě to není jenom o cenových efektech, ale v dlouhém období i o schopnostech firmy – tedy tam, kde externí faktory nejsou značné. Trochu jiné je to například v těžbě apod.....
- Proto jsme třeba opatrnějšími s nějakými vysokými čísly za možnosti nárůstu mezd.

6. PMI říjen 2014 (Zdroj: Zpráva HSBC)

- Ochlazení kladného indexu PMI v srpnu - snížil se na 54,3 b. (oproti odhadu 55,5 b.) z 56,5 b. (v Eurozóně hodnota pouze 50,7)
- **Hlavní PMI poklesl v říjnu na 54,4 bodu, stále však svědčí o solidním celkovém zlepšení podnikatelských podmínek**
- Nové zakázky rostly sice nejpomaleji za celý rok, ovšem celkové zlepšení podnikatelských podmínek zůstalo na historicky solidní úrovni. **Nové exportní zakázky dále rostly, neboť poptávka ze západoevropských trhů jako Německo a Velká Británie vyvážila ztráty z Ruska, Ukrajiny a Polska.**

7. Podnikatelská důvěra v průmyslu

- Zpráva ČSU (Zdroj: ČSU): „V průmyslu se v říjnu důvěra podnikatelů meziměsíčně nepatrně snížila o 0,3 bodu. Hodnocení současné celkové ekonomické situace respondentů se mírně zvýšilo. Hodnocení současné celkové poptávky se mírně zvýšilo také, hodnocení zahraniční poptávky se téměř nezměnilo. Využití výrobních kapacit ve zpracovatelském průmyslu se v říjnu zvýšilo a dosáhlo 85,2 %; zajištění práce zakázkami odhadují respondenti na 6,9 měsíce, což je o něco méně než v předchozím čtvrtletí. Hlavní bariérou růstu produkce je stále nedostatečná poptávka, i když ji oproti minulému čtvrtletí uvádí méně respondentů (42,8 %). Respondenti očekávají pro příští tři měsíce snížení tempa výrobní činnosti a téměř neměnnost zaměstnanosti. Očekávání vývoje ekonomické situace pro příští tři měsíce se oproti září mírně snížila, pro příštích šest měsíců se mírně zvýšila. Celková důvěra v průmyslu je v meziročním srovnání vyšší.“
- Komentář SPČR: **Důvěra v průmyslu se pohybuje stále na mírně pozitivní hodnotě kolem 3 % bez výraznějších výkyvů či pozorovatelného výrazného trendu k silnějším hodnotám. Mírný optimismus se v ekonomickém sentimentu objevuje od závěru loňského roku a je bezpochyby dobrou zprávou pro náladu a vývoj v ekonomice, kde nálada a očekávání jsou jedním z faktorů rozhodování firem.**
 - I přes určitou opatrnost a zároveň diferenciaci mezi firmami můžeme i my za naše členy potvrdit mírný optimismus v průmyslu jako celku. Říjnové zhoršení tohoto jednoho indikátoru není ale natolik výrazné, abychom z něj mohli vyvodit konkrétní závěry. **Nadále ale očekáváme, že zakázky a produkce průmyslu bude růst, i když v závěru roku menšími tempy.**

Salda indikátorů důvěry (Tabulka ČSU)

Ukazatel Indicator	2013			2014									
	10 Oct	11 Nov	12 Dec	1 Jan	2 Feb	3 Mar	4 Apr	5 May	6 Jun	7 Jul	8 Aug	9 Sep	10 Oct
Sezónně očištěné indikátory důvěry za:													
Průmysl Industry	-0,3	2,7	2,7	1,3	2,7	3,0	3,3	4,3	3,3	2,0	2,3	3,3	3,0
Stavebnictví Construction	-48,0	-52,0	-52,5	-48,0	-43,5	-44,0	-39,0	-39,0	-37,0	-36,5	-32,0	-27,5	-30,0
Obchod Trade	5,7	5,7	12,0	9,3	12,0	12,0	14,3	12,7	13,7	15,3	11,7	12,3	15,7
Služby Services	26,0	25,3	27,7	26,7	26,0	28,0	26,0	25,0	29,0	27,7	30,0	30,0	29,0
Podnikatelé celkem Business Indicator	7,0	7,9	9,2	8,2	9,1	10,0	9,9	9,9	11,1	10,1	11,1	12,0	11,5
Spotřebitelé Consumers	-13,5	-9,3	-9,5	-5,3	-9,0	-5,5	-3,8	-4,0	-2,8	-2,3	-4,3	-5,8	-2,0
Souhrnný indikátor Composite Indicator	2,9	4,5	5,5	5,5	5,5	6,9	7,1	7,1	8,3	7,6	8,0	8,4	8,8

8. Ceny průmyslových výrobců (meziroční vývoj)

- Zdroj ČSU: **Ceny průmyslových výrobců se v září snížily o 0,3 % (v srpnu se nezměnily). Klesly ceny elektřiny, plynu a páry o 8,6 % a těžby a dobývání o 1,9 %.** Ceny potravinářských výrobků, nápojů a tabáku se snížily o 0,8 %, z toho ceny mlýnských a škrobárenských výrobků o 7,0 %, průmyslových krmiv o 4,2 % a pekařských, cukrářských a jiných moučných výrobků o 2,0 %. Ceny mléčných výrobků naopak vzrostly o 2,2 %. **Zvýšily se ceny obecných kovů a kovárenských výrobků o 3,7 %, dopravních prostředků o 4,0 % a dřeva, papíru a tisku o 4,1 %.**
- **SPČR:** Následující tabulka ukazuje strukturu cen, je vidět, že **výsledný pokles cen je primárně tažen cenami energie, že ostatní hlavní skupiny už dosahují nárůstů cen.**

Tabulka ČSU: Index cen průmyslových výrobců podle hlavních průmyslových skupin v září 2014

	Stejně období předchozího roku = 100	Průměr roku 2005 = 100
Ú H R N	99,7	117,1
Meziprodukty	102,2	112,8
Výrobky investiční povahy	102,4	104,2
Zboží dlouhodobé spotřeby	102,2	110,0
Zboží krátkodobé spotřeby	100,0	112,7
Energie	94,8	143,7

B) Dlouhodobá podpora ekonomiky

- Vzhledem k tomu, že v naší ekonomice klíčový průmysl, jsme exportně orientovaní, chceme se někam posunout v hodnotovém řetězci, mít a udržet si stávající relativní výhody a udržet si pozici i ve světové konkurenci, pro průmysl je klíčová infrastruktura, navíc máme vhodnou geografickou polohu jako investiční výhodu atd... Proto ty priority jsou logicky:
 - **Infrastruktura (dopravní – spolehlivost – transport, logistika, JIT,....)**
 - **VaVal a zaměření na aplikovaný výzkum, spolupráce škol a firem,....**
 - **Technické vzdělávání a zajištění kvalifikovaných pracovníků (poptávka x nabídka)**
 - **Ceny energií, energeticko-klimatická politika**
 - **Podpora exportu**
 - **Snížení administrativní zátěže, stabilita prostředí**

Některé body pro příští rok Viz Programové prohlášení ČNB (níže jen příklady)

- *Přijmout Akční plán vlády na podporu hospodářského růstu a zaměstnanosti v ČR při zajištění meziresortního přístupu, finančních zdrojů, propojení s rozpočtovou politikou, - jasně kontrolovatelných výstupů a určení zodpovědnosti za jejich plnění*
- *Zpracovat střednědobý program změn v daňové legislativě s cílem zajištění potřebné míry předvídatelnosti a osvěty.*
- *S cílem přijetí jednotného systému povolování staveb vyřešit legislativní překážky pro uskutečnění zakázek a investic hrazených nebo spolufinancovaných z veřejných rozpočtů (zejména stavební zákon, EIA).*
- *Novelizovat zákon o veřejných zakázkách s cílem snížit administrativu a současně zahájit přípravu nového zákona o veřejných zakázkách, který bude implementovat směrnice EU a řešit činnost ÚOHS.*
- *S cílem podpořit technické a přírodovědné vzdělávání na základních školách provést úpravy v Rámcovém vzdělávacím programu. Metodicky podporovat rozšiřování polytechnické výchovy v mateřských školách.*
- *Vytvořit jednotnou strategii implementace „digitální agendy“ ve všech oblastech společnosti, zpracovat národní nadresortní strategii digitální konkurenceschopnosti.*
- *Po dokončení procesu SEA schválit aktualizaci Státní energetické koncepce. Zpracovat harmonogram potřebných změn v legislativě a zajistit jejich realizaci.*
- *Při výstavbě a obnově dopravní infrastruktury postupovat dle schválené Sektorové strategie II, a to včetně zajištění financování jako nezbytné podmínky pro čerpání zdrojů z OP Doprava.*
- *Vytvořit objektivní analýzu výsledků VaVal v České republice ve vztahu k jejich podpoře konkurenceschopnosti země.*
- *Zpracovat a přijmout koncepci změny řízení VaVal s cílem restrukturalizace AV ČR a přípravy vzniku zastřešující instituce aplikovaného výzkumu a vývoje obdobné typu Fraunhoferovy společnosti v SRN, za účelem většího zrovnoprávnění aplikovaného VaV.*
- *Vytvořit nový systém hodnocení a institucionálního financování výzkumu a vývoje v České republice, který bude zahrnovat prvky internacionalizace, komercializace a spolupráce výzkumných organizací s firmami. Stávající systém postupně modifikovat do nové podoby*